

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2024, sp. zn. 24 Cdo 924/2024, ECLI:CZ:NS:2024:24.CDO.924.2024.1

Číslo: 26/2025

Právní věta:

Zákonné omezení pořizovací volnosti v době, kdy byl zůstavitel v péči zařízení, kde se poskytují zdravotnické nebo sociální služby, anebo kdy jinak přijímal jeho služby, se nevztahuje na situaci, kdy je za závětního dědice povolán asistent sociální péče (§ 83 zákona č. 108/2006 Sb.), který poskytuje zůstaviteli příležitostné sociální služby nemající kontinuální a intenzivní charakter, pokud v takovém případě nevzniká stav závislosti zůstavitele na asistentovi coby osobě povolané za dědice nebo odkazovníka ve smyslu § 1493 o. z.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.06.2024

Spisová značka: 24 Cdo 924/2024

Číslo rozhodnutí: 26

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dědické substituce (náhradnictví) (o. z.), Dědictví (o. z.), Závěť porýzená veřejnou listinou (o. z.)

Předpisy: § 1493 odst. 1 o. z.

§ 1646 odst. 1 písm. a) o. z.

§ 1646 odst. 1 písm. b) o. z.

§ 243e odst. 1 o. s. ř.

§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.

§ 83 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 10. 2023, sp. zn. 28 Co 244/2023, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 2. 3. 2023, sp. zn. 23 C 63/2020, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 8 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. V řízení o pozůstalosti po J. K., zemřelé dne XY v Psychiatrické nemocnici Bohnice, (dále jen

„zůstavitelka“), rozhodl Obvodní soud pro Prahu 8 usnesením ze dne 30. 1. 2020, č. j. 20 D 784/2019-79, tak, že se pozůstalé dceři E. L. W. ukládá, aby do dvou měsíců od právní moci tohoto usnesení podala u tohoto soudu proti M. N. žalobu na určení, že je dědičkou zůstavitelky. Důvodem pro podání žaloby byla jednak pozůstalou dcerou tvrzená neplatnost závěti pořízené zůstavitelkou dne 7. 8. 2018 (z důvodu nedostatku formy veřejné listiny) ve prospěch dědice M. N., neboť závětní dědic ve vztahu k zůstavitelce vykonával funkci asistenta sociální péče, a tudíž nebyl osobou způsobilou po ní dědit (ve smyslu ust. § 1493 odst. 1 o. z.), jednak okolnost, že nejsou dány důvody pro její vydědění uvedené v listině sepsané zůstavitelkou dne 18. 12. 2014.

2. Žalobou podanou dne 12. 3. 2020 se žalobkyně domáhala vydání rozsudku, kterým by soud určil, že je dědičkou zůstavitelky a že (naopak) žalovaný není dědicem zůstavitelky. Žalobu odůvodnila tím, že zůstavitelka závětí ze dne 7. 8. 2018 ustanovila výlučným dědicem veškerého svého majetku žalovaného, že ji zůstavitelka prohlášením o vydědění ze dne 18. 12. 2014 za účasti dvou svědků vydělila a vyloučila z práva na její povinný díl, což odůvodnila tak, že o ni neměla projevovat zájem, který by jako potomek projevovat měla, a neměla jí poskytnout pomoc v nouzi. Zůstavitelka vydědění vztáhla i na potomky žalobkyně. Podle žalobkyně zůstavitelka nepravdivě tvrdila, že přes 20 let trvá negativní vztah se žalobkyní, že nedocházelo k žádným návštěvám, přáním k jmeninám a narozeninám ani k setkání k příležitosti svátku jako jsou Vánoce, Velikonoce atd. K tomu žalobkyně uvedla zejména, že již v roce 1991 byla nucena se vystěhovat se svými dcerami V. a K. z domu svých rodičů v XY č. XY v XY, neboť vyvrcholily hrubosti zůstavitelky vůči ní, že byt v prvním patře zůstal následně prázdný a bylo tomu tak do doby, než zůstavitelka s manželem dům dne 23. 8. 2015 prodali, že po smrti manžela se žalobkyně ocitla se třemi nezletilými dcerami bez prostředků, přičemž měla jen invalidní důchod ve výši 2 779 Kč. Dále uvedla, že je sice pravdou, že jí v té době rodiče nepravdělně finančně vypomáhali, když je však požádala, zda-li by se nemohla nastěhovat do bytu v 1. patře, bylo to rodiči odmítnuto, že od doby, kdy se odstěhovala do XY s nejmladší dcerou A., pomoc jejím rodičům poskytovaly její dcery K. a V., že má od roku 2017 invalidní důchod 3. stupně, který jí byl přiznán po roční pracovní neschopnosti, že dcery rodičům žalobkyně vypomáhaly i po odstěhování žalobkyně do XY, že ještě ke konci roku 2018 byla K. uvedena jako kontaktní osoba včetně souhlasu zůstavitelky se sdělováním jejího zdravotního stavu, že však v březnu 2019, když byla zůstavitelka v nemocnici, vyloučila nejen K., ale i žalobkyni a ostatní vnučky z možnosti získávat informace o jejím zdravotním stavu. Dále žalobkyně tvrdila, že závěť je neplatná a svědčí jí „zákonný díl dědictví dle zákonné posloupnosti“ (vzhledem k neplatnosti prohlášení o vydědění). Nadto, žalovaný nemůže být dědicem zůstavitelky s odkazem na znění § 1493 odst. 1 o. z., neboť žalovaný vykonával funkci sociálního pracovníka zůstavitelky, a to nejprve na základě smlouvy o poskytnutí pomoci ze dne 5. 2. 2018 (na dobu určitou do 31. 8. 2018) a posléze ze dne 22. 11. 2018 na dobu neurčitou, a byl za sociální péči placen částkou 4 400 Kč měsíčně.

3. Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 2. 3. 2023, č. j. 23 C 63/2020-332, určil, že žalobkyně je dědičkou zůstavitelky (výrok I.) a že žalovaný není jejím dědicem (výrok II.) a je povinen ve lhůtě 3 dnů od právní moci rozsudku zaplatit žalobkyni náklady řízení ve výši 66 247,50 Kč. Na základě provedeného dokazování dospěl k závěru, že „vztahy v rodině žalobkyně, resp. vztahy mezi ní a rodiči (zůstavitelkou) byly velmi vyhrcované a nestandardní“, že „tomu tak bylo především s ohledem na chování zůstavitelky vůči žalobkyni“, že „žalobkyně byla svými rodiči v dětství psychicky týrána“, že „stejným způsobem se zůstavitelka chovala i ke svým vnučkám“, že „původcem špatných rodinných vztahů byla zůstavitelka“, že však „žalobkyni bránily i další objektivní důvody v tom, aby se o rodiče starala více“, že „jednak jde o její psychické onemocnění, které se projevilo po smrti jejího manžela, jakož i o to, že od roku 2010 bydlí v XY“. Konstatoval, že „do doby, než došlo k úmrtí manžela žalobkyně, tato s rodiči byla jednoznačně v přiměřeném kontaktu, navštěvovali se o narozeninách a různých svátcích, žalobkyně i na víkend jezdila k rodičům a když bylo potřeba něco většího, jako malování apod., rodičům pomáhala“, a proto „chování žalobkyně k zůstavitelce, ve světle jejich předchozích vztahů, bylo přiměřené a nedosahovalo takové úrovně“, aby naplnilo dikci

ustanovení § 1646 odst. 1 písm. a) a b) o. z. Současně rozhodl o tom, že „žalovaný není dědicem zůstavitelky, protože byl v době sepsání závěti v postavení asistenta sociálních služeb a závěť neměla formu veřejné listiny“. Argumentoval tím, že „z dikce zákona vyplývá, že asistent je vlastně postaven na roveň zařízení, kde se poskytují sociální služby, když tyto služby vlastně nahrazuje“, a že „žalovaný sice nebyl zaměstnancem žádného takového zařízení ani jeho vlastníkem, ale jeho vztah se zůstavitelkou byl obdobný vztahu mezi sociálním zařízením a jeho uživateli“.

4. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 25. 10. 2023, č. j. 28 Co 244/2023-383, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a žalovanému uložil zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 7 150 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku. Odvolací soud vycházel z toho, že „soud prvního stupně správně poukázal na okolnost, že institut asistenta sociální péče byl do právního řádu zakomponován především proto, aby se mohlo dostat péče i těm osobám, které bydlí v místech, kde jiné sociální služby nejsou tak dostupné, a současně umožnit osobám, potřebujícím pomoc, zůstat ve svém prostředí“, že „z dikce zákona tedy vyplývá, že asistent je postaven na roveň zařízení, kde se poskytují sociální služby, když tyto služby vlastně nahrazuje“, že „ustanovení § 1493 odst. 1 o. z. pamatuje právě na situace, kdy osoby, které jsou adresátem takové péče, jsou již z povahy věci náchylnější k úkonům jako je např. závěť ve prospěch takového zařízení nebo osoby, která takovou sociální péči poskytuje“, že „občanský zákoník zařízení, kde se poskytují zdravotnické nebo sociální služby, blíže nespecifikuje“, a proto „se soud prvního stupně správně obrátil pro zjištění, o která zařízení nebo sociální služby může jít, na příslušné zákony, v daném případě na zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování a zákon o sociálních službách“. Dospěl proto rovněž k závěru, že „jestliže závěť neměla formu veřejné listiny, není žalovaný dědicem zůstavitelky“. Zároveň konstatoval, že v daném případě je zcela nepochybné, že vztahy mezi zůstavitelkou a žalobkyní byly konfliktní, proto nelze připisovat k tíži žalobkyně, že o zůstavitelku neprojevovala opravdový zájem. Jak správně dovodil soud prvního stupně, bylo tomu tak především s ohledem na chování zůstavitelky vůči žalobkyni (zůstavitelka změnila kontaktní osobu, kterou byla dcera žalobkyně, za žalovaného), žalobkyni také bránily i další objektivní důvody v tom, aby se o rodiče starala více, jednak jde o její psychické onemocnění, které se projevilo po smrti jejího manžela, jednak od roku 2010 bydlí mimo XY, což je překážka intenzivnějšímu styku mezi příbuznými. Nelze také dovodit, že žalobkyně zanechala zůstavitelku a jejího manžela v nouzi bez pomoci. Podotkl, že nouzí se nerozumí jen nouze peněžité, ale i zanechání bez pomoci, neplnění své zákonné povinnosti zajistit svým rodičům slušnou výživu (rodiče měli dostatek peněžních prostředků a měli zabezpečené bydlení). Podle odvolacího soudu lze tedy uzavřít, že chování žalobkyně nedosahovalo takové úrovně, aby naplnilo dikci shora citovaného ustanovení § 1646 odst. 1 písm. a) a b) o. z.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost dovozuje z toho, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, zda se ustanovení § 1493 odst. 1 o. z. vztahuje rovněž na povolání za dědice toho, kdo nespravuje, není zaměstnán ani jinak nepůsobí v zařízení zdravotních nebo sociálních služeb, ale s kým zůstavitel uzavřel smlouvu podle ustanovení § 83 odst. 3 věty první zákona o sociálních službách (z. s. s.). Má za to, že soudy nižších stupňů v projednávané věci zjevně nepřipustně dotvořily právo analogickou aplikací ustanovení § 1493 odst. 1 o. z. na povolání dovolatele za dědice, že rozšířily zákonný zákaz testovat soukromou listinou dle citovaného ustanovení o osoby, které nespádají pod žádnou z kategorií v něm uvedených, avšak které se zůstavitelem kvůli příspěvku na péči uzavřeli smlouvu podle ustanovení § 83 odst. 3 věty první zákona o sociálních službách, třebaže se zůstavitelem mají zjevně osobní, nikoliv profesionální vztah. Podle něj soudy nižších stupňů pochybily, pokud ztotožnily poskytovatele sociálních služeb (§ 79 z. s. s.) s tzv. asistentem sociální péče (§ 83 z. s. s.), neboť je zjevné, že oba instituty mají rozdílný

charakter, poskytovatel sociálních služeb (profesionál) má s příjemcem péče zcela odlišný vztah oproti tzv. asistentovi sociální péče (laik), rovněž důvody, proč příjemci péče volí jeden či druhý institut, se diametrálně liší, když v posuzované věci byl důvodem blízký vztah s dovolatelem. Navíc, vzhledem k principu tematické různosti právních předpisů je nepřijatelné nekriticky přenášet pojmy napříč právním řádem, tím spíše z práva veřejného do práva soukromého, naopak je třeba při interpretaci práva – a o to víc při aplikaci práva cestou analogie zákona – dbát smyslu, účelu a vůbec kontextu konkrétního právního předpisu včetně jeho působnosti, systematiky, zásad apod. Pokud odvolací soud nepřihlíží ke skutečnému vztahu mezi zůstavitelem a osobou, v jejíž prospěch testuje, a namísto toho paušálně aplikuje pojmosloví z. s. s., spatřuje dovolatel v takovém postupu nesprávné posouzení věci a co více, kdyby odvolací soud opravdu zjišťoval obsah pojmu „zařízení, kde se poskytují zdravotnické nebo sociální služby“, jistě by došel k tomu, že v ustanovení § 34 odst. 1 z. s. s. (výčet zařízení sociálních služeb) není asistent sociální péče uveden, a tudíž by ani tak neměl spadat mezi osoby uvedené v § 1493 odst. 1 o. z. Nadto, toto ustanovení je třeba vykládat ve shodě s ústavním pořádkem a se zásadami, na nichž občanský zákoník spočívá (§ 2 odst. 1 o. z.), v daném případě zejména se základní zásadou autonomie vůle garantovanou v čl. 2 odst. 3 Listiny. Připomněl rovněž účel ustanovení § 1493 o. z., které sleduje především předcházení případům zneužití psychické či fyzické závislosti zůstavitele na péči zařízení, kde se poskytují zdravotnické či sociální služby, s tím, že kontinuální a intenzivní péčí zjevně nelze rozumět péči poskytovanou v rozsahu jednotek hodin týdně, konkrétně 4 hodiny týdně, jak je uvedeno ve smlouvě mezi zůstavitelkou a dovolatelem. Poukázal také na to, že nelze dovozovat závislost zůstavitelky na dovolateli, když měla zajištěné bydlení a životní potřeby v nadstandardní Rezidenci RoSa, Střelničná č. 1680/8, Praha 8. Shrnul, že prizmatem soukromého práva se vztah dovolatele a zůstavitelky v žádném případě nepodobal vztahu zařízení sociálních služeb s jejich klienty, ostatně v dosavadním řízení nebylo sporu o tom, že dovolatel pečoval o zůstavitelku proto, že to slíbil svému kolegovi a příteli (předemřelému manželu). Je také přesvědčen, že soud zcela opomenul zásadní právní otázku, zda žalobkyně svým jednáním po pořízení listiny o vydědění založila důvodnost vydědění. Namítá, že soud nejenže tuto právní otázku vůbec nenastolil, ale dokonce z odůvodnění zcela vynechal období po pořízení listiny o vydědění (zejména poslední dva roky zůstavitelčina života). Dle dovolatele soudy nesplnily ani minimální požadavky, které procesní právo klade na odůvodnění závěrů o skutkovém stavu, tím spíše, přihlíží-li soudy k tvrzením a důkazům jen jedné z procesních stran. Závěrem namítá, že celá řada soudy převzatých závěrů o skutkovém stavu včetně vzájemného nezájmu zůstavitelky a žalobkyně vychází z nesprávně rozloženého důkazního břemene, když z odůvodnění rozhodnutí soudů nižších stupňů a z průběhu dokazování se podává, že snad mělo být na dovolateli, aby tvrdil, vysvětloval a prokazoval obsah listiny o vydědění nebo aby prokazoval, že zůstavitelka stála o kontakt se žalobkyní. Navrhl, aby dovolací soud rozhodl o tom, že se rozsudky obou soudů zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 8 k dalšímu řízení.

6. Žalobkyně ve vyjádření k dovolání žalovaného navrhla, aby dovolací soud dovolání zamítl a přiznal jí náhradu nákladů dovolacího řízení. Ztotožnila se s odůvodněním soudů nižších stupňů ohledně posouzení asistenta sociální péče a uvedla, že v daném případě byl dovolatelem tento institut zneužit, když žalovaný ve skutečnosti na péči, kterou poskytoval zůstavitelce, nepotřeboval žádné zmocnění (i výběry z veškerých účtů zůstavitelky tato činila sama a dovolatel ji pouze doprovázel a autem vyvezl). Je přesvědčena, že z provedených důkazů je zjevná manipulace dovolatele vůči zůstavitelce ke konci života, kdy zůstavitelka oslabená nemocí odvolala své zmocnění dané vnučce K. vůči nemocnici, důsledkem čehož zůstavitelka nenastoupila do rehabilitačního zařízení v Českém Dubu, rodinou obtížně sehnáního místa, a to na doporučení ošetřující lékařky, nýbrž zemřela v LDN v Bohnicích. Pro žalobkyni i její dcery bylo šokem, když se dozvěděly o vydědění, po smrti zůstavitelčina manžela; K. přesto i nadále za babičkou docházela a pomáhala se vším, co bylo potřeba.

Je mj. přesvědčena, že dovolatel způsobil, že zůstavitelka nedožila důstojně, což zcela odmítala.

III. Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání žalovaného podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

8. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

10. Z hlediska skutkového stavu (správnost skutkových zjištění přezkumu dovolacího soudu nepodléhá) bylo v projednávané věci (mimo jiné) zjištěno, že zůstavitelka listinou ze dne 18. 12. 2014 vyděla svou dceru (žalobkyni) z okruhu zákonných dědiců pro případ své smrti a vydědění vztáhla i na její potomky. Uvedla, že důvodem je již dlouho trvající negativní vztah její dcery k ní a neprojevování žádného opravdového zájmu o ni, který by jako dcera projevovat měla tak, jak je uvedeno v ustanovení § 1646 odst. 1 písm. b) o. z., a že dalším důvodem vydědění je skutečnost, že její dcera jí neposkytla v době pro ni nejtěžší potřebnou pomoc v nouzi tak, jak je uvedeno v ustanovení § 1646 odst. 1 písm. a) o. z. Doplnila, že negativní vztah s dcerou trvá již přes dvacet let, kdy nedocházelo k žádným návštěvám, přáním k jmeninám, narozeninám ani k setkání u příležitosti svátků jako jsou Vánoce, Velikonoce atd., a že se o změnu tohoto stavu pokoušela několikrát, nicméně bezúspěšně. Důvody pro vydědění své dcery zůstavitelka ještě dále podrobněji rozvedla. Zůstavitelka rovněž dne 7. 8. 2018 pořídila za přítomnosti dvou svědků (advokáta Mgr. Jana Vargy a J. V.) závěť, v níž dědicem veškerého svého majetku ustanovila pana M. N. (žalovaného) a prohlásila, že tuto poslední vůli učinila zcela svobodně, dobrovolně, nikoliv pod nátlakem, bez ovlivňování, vědoma si jejích důsledků, a nikoliv ve stavu nouze. V tomto posledním pořízení zcela opomenula (nijak nezmínila) svou dceru. Konečně dne 5. 2. 2018 zůstavitelka (jako uživatel pomoci) uzavřela s panem M. N. (jako asistentem sociální péče) smlouvu o poskytnutí pomoci na dobu určitou do 31. 12. 2018 a dne 22. 11. 2018 byla mezi tímž asistentem a uživatelem pomoci (zůstavitelkou) uzavřena smlouva o poskytnutí pomoci podle ustanovení § 83 odst. 3 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění zákona č. 366/2011 Sb., a to v rozsahu pomoci při zvládání základních životních potřeb zůstavitelky při nákupech, jednání v peněžních ústavech, pojišťovnách a na úřadech, v místě poskytování pomoci, kterým je domácnost uživatele a „dle potřeby uživatele“, a v čase poskytování pomoci „dle potřeby, předpoklad 4 hodiny týdně“. Smlouva ze dne 22. 11. 2018 nabyla účinnosti okamžikem jejího podpisu oběma smluvními stranami a byla uzavřena na dobu neurčitou. Z protokolu ze dne 15. 8. 2019 „o otevření bezpečnostní schránky z vlastnictví zesnulé J. K.“ současně vyplývá, že zůstavitelka do své smrti bydlela v bytě (označeném jako „Jednotka“) v Domě pro seniory s pečovatelskou službou – Rezidenci RoSa Kobyličky s. r. o., se kterou uzavřela Smlouvu o poskytování ubytovacích a asistenčních služeb.

11. Za tohoto skutkového stavu bylo pro rozhodnutí o dědickém právu po zůstavitelce významné vyřešení právní otázky, zda je třeba aplikovat ustanovení § 1493 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“), o formě pořízení pro případ smrti v době, kdy byl zůstavitel v péči zdravotnického nebo sociálního zařízení, rovněž na situaci, kdy je

závěti povolán za dědice zůstavitele asistent sociální péče. Protože tato otázka dosud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalovaného je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

IV. Důvodnost dovolání

12. Po přezkoumání dovoláním napadeného rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání je opodstatněné.

IV. a) K pořízení zůstavitele pro případ smrti v době, kdy byl v péči zařízení

13. Podle § 1493 odst. 1 o. z. pořídil-li zůstavitel pro případ smrti v době, kdy byl v péči zařízení, kde se poskytují zdravotnické nebo sociální služby, nebo kdy jinak přijímal jeho služby, a povolal-li za dědice nebo odkazovníka osobu, která takové zařízení spravuje nebo je v něm zaměstnána nebo v něm jinak působí, je povolání těchto osob za dědice nebo odkazovníka neplatné, ledaže se tak stalo závětí učiněnou ve formě veřejné listiny.

14. Mohl-li zůstavitel po ukončení péče takového zařízení nebo po uplynutí doby, kdy jinak přijímal jeho služby, bez obtíží pořídit ve formě veřejné listiny, odstavec 1 se nepoužije, pokud jde o neplatnost závěti nebo dovětku (odstavec 2).

15. Podle § 83 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“), se nevyžaduje registrace, poskytuje-li osobě pomoc osoba blízká nebo asistent sociální péče, který tuto činnost nevykonává jako podnikatel.

16. Asistentem sociální péče podle odstavce 1 může být pouze fyzická osoba, která je starší 18 let věku a zdravotně způsobilá. Zdravotní způsobilost se posuzuje podle § 29 odst. 1 písm. e/ (odstavec 2).

17. Podle odstavce 3 asistent sociální péče je povinen poskytovat pomoc osobně a s osobou, které poskytuje pomoc, uzavřít písemnou smlouvu o poskytnutí pomoci. Náležitostmi smlouvy je označení smluvních stran, rozsah pomoci, místo a čas poskytování pomoci a výše úhrady za pomoc. Pro uzavření smlouvy o poskytnutí pomoci platí obdobně ustanovení § 91 odst. 6.

18. Ustanovení § 1493 o. z. přináší omezení zůstavitelovy svobody v tom směru, že může ve prospěch určitého okruhu osob pořídit jen kvalifikovanou formou závěti (ustanovuje-li dědice) či dovětku (povolává-li odkazovníka) v podobě veřejné listiny, tedy zejména notářským zápisem (§ 3026 odst. 2 o. z.). Dřívější právní úpravy dědického práva ustanovení obdobné nynějšímu ustanovení § 1493 o. z. neobsahovaly. Důvodová zpráva k tomuto ustanovení o. z. uvádí, že právní důsledky pořízení pro případ smrti, lidské i majetkové, vyžadují projev poslední vůle učiněný v klidu, po zralé úvaze a s rozvahou, svobodně a bez závislosti na jiných osobách a že z těchto důvodů se navrhuje stanovit, že neplatné je povolání za dědice osoby, která spravuje zařízení poskytující zdravotnické nebo sociální služby nebo která je v něm zaměstnána, stalo-li se tak pořízením pro případ smrti učiněným v době, kdy se zůstavitel nalézal v péči takového zařízení nebo kdy jinak přijímal jeho služby, a že se navrhuje výjimka pro případ pořízení ve formě veřejné listiny, protože taková závěť je výlučným projevem vůle zůstavitele a osoba, která sepisuje veřejnou listinu o závěti, má povinnost přesvědčit se, zda se projev poslední vůle děje s rozvahou, vážně a bez donucení, proto odpadá obava z nepřipustného zůstavitelova ovlivňování. Odborná literatura k ustanovení § 1493 o. z. uvádí, že jeho účelem je působit preventivně a předcházet případům zneužití závislosti zůstavitele na osobě, již povolává za svého dědice nebo odkazovníka. Zákonné omezení pořizovací volnosti zůstavitele se

vztahuje jen na případy, kdy zůstavitel pořizuje o svém majetku pro případ smrti v době, kdy je v péči zařízení, které mu poskytuje zdravotnické nebo sociální služby, nebo kdy jinak přijímá služby tohoto zařízení. Důvodová zpráva nestanoví žádné bližší podrobnosti ohledně typu zařízení či druhu služeb, které toto zařízení zůstaviteli poskytuje, na něž ustanovení dopadá. Lze se domnívat, že půjde o zařízení, v nichž jsou poskytovány zdravotní či sociální služby podle zvláštních zákonů (zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů). Přehled zařízení sociálních služeb zřízených pro poskytování sociálních služeb je uvedený v § 34 zákona o sociálních službách, jsou jimi například domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy pro seniory, chráněné bydlení, azylové domy, zařízení pro krizovou pomoc, terapeutické komunity, sociální poradny, centra sociálně rehabilitačních služeb atd. Osobami, na něž se zpřísněná forma závěti vztahuje, jsou pak správce zařízení (tedy vlastník nebo provozovatel zařízení), zaměstnanec nebo osoba, která v zařízení jinak působí (tedy na základě jiného než základního pracovněprávního vztahu) [srov. Fiala, R., Drápal, L. a kol. Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 69 a 70].

19. Pojem „zařízení“ nutno vykládat extenzivně a podřazovat pod něj nejen právnické osoby (např. nemocnice, polikliniky, léčebny dlouhodobě nemocných, hospice, domovy pro seniory či domovy se zvláštním režimem), ale též podnikající fyzické osoby (např. samostatně působící lékaře). Tento závěr potvrzují např. i údaje v Národním registru poskytovatelů zdravotních služeb. Za „zařízení“ je však nutno považovat např. i zařízení, jež provozuje svou činnost bez příslušného oprávnění, nebo zařízení, které se obsahem své činnosti blíží činnosti zařízení shora uvedených (Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1569).

20. Je však řada zdravotních a sociálních služeb poskytovaných ambulantně, kdy je zůstavitel doma a do některých zařízení takového charakteru dochází, popřípadě jejich pracovníci, případně dobrovolníci, dochází za zůstavitelem do jeho bytu. V souladu s názory v odborné literatuře lze říci, že i závěť ve prospěch takových zařízení a osob v nich zaměstnaných nebo jinak působících, učiněná ve formě soukromé listiny, není platná (např. Šešina, M., Muzikář, L., Dobiáš, P. Dědické právo. Praktická příručka. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s. 41). Dochází však také k situacím, kdy zůstavitel žije ve svém bytě a přijímá v něm určité služby poskytované sociálními zařízeními, společnostmi a jejich zaměstnanci nebo dobrovolníky nebo dochází denně, případně občas, do nějakého centra sociálních služeb k přijetí určité služby a poté jde zase domů. Může jít např. o dovoz obědů, zajišťování úklidu, ošetřování apod. Také jsou již organizace, jež monitorují pomocí elektronického zařízení na dálku stav zůstavitele a zjistí-li, že upadl na zem nebo že se delší dobu nehýbá, vyšlou na místo svého pracovníka nebo zdravotníka, kteří zůstaviteli pomohou a příp. jej ošetří. Odborná literatura i v těchto případech zastává stanovisko, že bude závěť zůstavitele neplatná, když povolal za dědice nebo odkazovníka osobu, která takové zařízení spravuje, nebo je v něm zaměstnána, nebo v něm jinak působí a nebude sepsána ve formě notářského zápisu (Švestka, J., Dvořák, J., Fiala J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 82).

21. Péči nebo jiným přijímáním služeb je nutno rozumět jakékoliv přijímání zdravotnických nebo sociálních služeb, které však – z povahy věci – musí mít kontinuální a intenzivní charakter [celodenní nepřetržitá péče, pravidelná každodenní péče (dovoz obědů, mytí, úklid) apod.]. Právě kontinuálnost a intenzita zde totiž dávají vzniknout určitému stavu závislosti, o kterém hovoří § 1493. Obdobný názor se vyskytuje i v odborné literatuře. Kontinuální a intenzivní péči lze těžko rozumět např. péči praktického lékaře, kterého zůstavitel navštíví jednou za rok, nebo péči sociální poradny, jejíchž služeb zůstavitel několikrát využil (Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1569).

22. Podle Stanoviska Ministerstva práce a sociálních věcí k upřesnění vymezení pozice asistenta

sociální péče a jeho činnosti v souladu se zákonem o sociálních službách došlo zavedením institutu asistenta sociální péče zákonem č. 366/2011 Sb. k doplnění a zpřesnění podmínek pro poskytování péče osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby osobou, která není poskytovatelem sociálních služeb nebo osobou blízkou. Cílem zavedení tohoto institutu je především zajistit dostupnost potřebné pomoci v oblastech s málo dostupnými sociálními službami terénního charakteru a současně umožnit lidem, kteří potřebují pomoc jiné fyzické osoby, aby mohli i nadále zůstat ve svém přirozeném domácím prostředí bez nutnosti využívat pobytových zařízení sociálních služeb.

23. Podle zákona o sociálních službách mohou kromě asistentů sociální péče poskytovat péči osobám závislým na péči jiné fyzické osoby poskytovatelé sociálních služeb zapsaní v registru poskytovatelů sociálních služeb, osoby blízké, dětský domov, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc nebo speciální lůžkové zdravotnické zařízení hospicového typu.

24. K pozici asistenta sociálních služeb v systému sociálních služeb se vymezují rovněž autoři Svejkský, J., Polčák, S., Průša, L. a kol. s tím, že se jedná o kvazisociální (pseudosociální) službu, nepatřící mezi velkokapacitní zařízení, naopak spíše mezi komunitní typ služby, kde by o klienty mělo být postaráno v domácím prostředí. Sociální zařízení domácího typu zatím současná právní úprava nezná (blíže srov. Právo pro obce, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 304 – 306). Opět je zde zmiňován záměr zákonodárce zajistit při zavedení institutu asistenta sociální péče dostupné terénní sociální služby (pozn.: obdobně jako jsou např. služby pečovatelské), a to v domácím prostředí těm, kteří by se jinak museli stát klienty pobytové služby.

25. Lze tedy shrnout, že všechny výkladové metody, odborná literatura i rozhodovací praxe soudů v oblasti sociální péče směřují ke shodnému závěru, že při posuzování toho, zda byla podmínka kontinuálnosti a intenzity péče splněna, je třeba zkoumat, v jakém rozsahu se asistent o opečovávaného staral. Jednou z indicií, na jejichž základě lze rozsah poskytované péče hodnotit, může být i počet dalších osob, o něž se asistent ve spolku staral (srov. obdobně např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 1. 2024, č. j. [8 Ads 390/2021-52](#), uveřejněný ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod č. 4571/2024 Sb.).

26. Již z obsahu smlouvy o sociální pomoci uzavřené mezi žalovaným a zůstavitelkou v posuzovaném případě je více než zřejmé, že rozsah pomoci nemohl dosáhnout potřebné intenzity ani kontinuálního charakteru přijímaných služeb, spočíval-li v čase poskytování pomoci „dle potřeby, předpoklad 4 hodiny týdně“ a v rozsahu pomoci „při nákupu, jednání v peněžních ústavech, pojišťovnách a na úřadech“. Navíc lze v daném případě polemizovat i s tím, zda žalovaný v pozici asistenta sociální péče ve vztahu k zůstavitelce vůbec naplňoval výše nastíněný záměr tohoto sociálního institutu, byla-li zůstavitelka až do své smrti klientkou Rezidence RoSa Kobyličky s.r.o. (Domu pro seniory s pečovatelskou službou v Praze 8, Střelnická ulici č. 680/8), kde je poskytována řada nadstandardních služeb mj. i v oblasti zdraví, nevyjímaje zprostředkování ošetrovatelských služeb a „sociálních služeb dle zákona o sociálních službách 108/2006 Sb.“. Z obsahu spisu v posuzované věci se rovněž podává, že žalovaný neměl žádný vztah k Rezidenci RoSa Kobyličky s. r. o. (zařízení nespravoval, nebyl v něm zaměstnán ani zde jinak nepůsobil).

27. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že péče žalovaného o zůstavitelku zcela zjevně nepředstavovala péči „sociálního zařízení“, a tudíž nelze aplikovat ani ustanovení § 1493 odst. 1 o. z. o neplatnosti závěti zůstavitelky ve prospěch žalovaného (z důvodu, že nebyla učiněna formou veřejné listiny).

28. Je přitom třeba zdůraznit, že to, zda se jedná o pořízení pro případ smrti v době, kdy je zůstavitel v péči zdravotnického nebo sociálního zařízení, je nutno vždy posuzovat podle okolností konkrétního případu (*ad hoc*). Uvedené v poměrech projednávané věci navíc znamená taktéž zohlednění specifik vývoje sociálních služeb v domácím prostředí, zvláště pak dosavadní absence sociálních zařízení

domácího typu. *Pro futuro* však nelze vyloučit ani trend směřující k rozvoji sociálních institutů postavených na roveň zařízení poskytujícímu sociální služby v zákonném smyslu, tedy i asistentů sociální péče, kteří by poskytovali služby v předpokládané intenzitě, kontinuálně a s patřičnou organizací (obdobně jako sociální zařízení).

IV. b) K vydědění nepominutelného dědice podle ust. § 1646 odst. 1 písm. a) a b) o. z.

29. Podle ustanovení § 1646 odst. 1 o. z. ze zákonných důvodů lze nepominutelného dědice vydědění z jeho práva na povinný díl vyloučit, anebo jej v jeho právu zkrátit. Zůstavitel může vydědit nepominutelného dědice, který a) mu neposkytl potřebnou pomoc v nouzi, b) o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevoval měl, c) byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze nebo d) vede trvale nezřízený život.

30. Pro platnost vydědění z důvodu uvedeného v citovaném ustanovení pod písm. a) je podle dosavadní judikatury soudů, která je i nadále použitelná (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. [24 Cdo 2440/2021](#)), nezbytné, aby se zůstavitel ocitl v situaci, kdy pro zdravotní či jiné potíže nastalé v důsledku onemocnění či věku, případně pro potíže způsobené jinými okolnostmi (například přírodní katastrofou, požárem, povodní) potřebuje pomoc, nebo kdy není schopen sám si, bez cizí pomoci, obstarat své základní životní potřeby (zdravotní, hygienické aj.). Současně musí jít o situaci, kdy o uvedené potřeby zůstavitele není postaráno jinak, kdy potomek má reálnou možnost zůstaviteli potřebnou pomoc poskytnout a kdy zůstavitel potomkem nabídnutou pomoc neodmítne. Neposkytnutí pomoci zůstaviteli ze strany potomka přitom musí odporovat dobrým mravům (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. [21 Cdo 3772/2007](#)).

31. Zájem, který by potomek měl o zůstavitele projevoval, je třeba posuzovat s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu; je-li skutečnost, že potomek trvale neprojevuje o zůstavitele opravdový zájem, důsledkem toho, že zůstavitel neprojevuje zájem o potomka, nelze bez dalšího dovodit, že by neprojevení tohoto zájmu potomkem mohlo být důvodem k jeho vydědění (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 1997 sp. zn. 2 Cdon 86/97, publikovaný v časopise Soudní judikatura pod č. 21, ročník 1998, nebo rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 8. 1996, sp. zn. [6 Co 10/96](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 23, ročník 1998). Skutečnosti odůvodňující závěr, že potomek o zůstavitele trvale neprojevuje opravdový zájem, který by jako potomek projevoval měl, mohou spočívat jak v pasivitě (nezájmu) potomka ve vztahu k zůstaviteli, tak také v chování, kterým potomek sice o zůstavitele zájem projevuje, ovšem způsobem neodpovídajícím řádnému chování potomka k rodiči (prarodiči atd.), tj. například způsobem trvale překračujícím zásady společenské slušnosti (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2007, sp. zn. [21 Cdo 688/2006](#), uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 8, ročník 2008).

32. Je třeba předeslat, že dovolatel svou argumentací cílí ke zpochybnění důvodu vydědění žalobkyně spočívajícího v neprojevování opravdového zájmu o zůstavitelku, a to zejména s ohledem na období posledních dvou let zůstavitelčina života, přičemž je přesvědčen, že soudy měly „posoudit dva roky trvající absolutní nezájem žalobkyně o zůstavitelku jako skutečnost, která zjevně naplňuje exheredační důvod neprojevování opravdového zájmu“.

33. Dovolací soud má však (obdobně jako soud prvního stupně i soud odvolací) za to, že podmínky naplnění důvodu vydědění žalobkyně pro neprojevování opravdového zájmu o zůstavitelku nebyly splněny, zejména již proto, že – jak bylo v řízení prokázáno – vztahy mezi zůstavitelkou a žalobkyní byly dlouhodobě konfliktní, velmi vyhrocené a nestandardní a že tomu tak bylo především s ohledem na chování zůstavitelky vůči žalobkyni, neboť žalobkyně byla již v dětství svými rodiči psychicky týrána. V posuzované věci proto chování žalobkyně k zůstavitelce lze při zohlednění jejich

předchozích vztahů považovat za přiměřené a nenaplnující dikci ustanovení § 1646 odst. 1 písm. a) o. z. [ani písmene b/ citovaného ustanovení, k tomu srov. níže]. Polemiky o tom, zda by soudy dospěly v tomto ohledu k jiným závěrům, pokud by se zaměřily i na poslední dva roky před smrtí zůstavitelky a „nevystavěly by skutkový stav na výpovědích rodinných příslušníků žalobkyně, kteří mají informace o sporu pouze od žalobkyně“, nejsou namístě, jelikož z obsahu spisu v žádném ohledu nevyplývá, že by soudy jmenovitě toto období opomenuly, ani že by závěry soudů ohledně opravdového zájmu o zůstavitelku měly (mohly) být jiné, a naopak z předmětných svědeckých výpovědí E. V., M. K. a M. V. ze dne 29. 7. 2021 a 18. 11. 2021 se nepodává žádná bližší charakteristika vztahu zůstavitelky se žalobkyní, nýbrž pouze to, že svědkyním bylo řečeno, že je zůstavitelka bezdětná, příp. že má dceru, ale manžel o ní nechce mluvit (čl. 123 *verte* a 149 *verte*). V neposlední řadě z těchto svědeckých výpovědí vyplývá nejen dovolatelem zřejmě míněná absence kontaktu žalobkyně se zůstavitelkou v období dvou let před její smrtí (která je mj. i důsledkem předchozích vztahů), ale taktéž zcela zásadním způsobem dlouhodobě vyhraněný postoj zůstavitelky vůči žalobkyni. Chování žalobkyně k zůstavitelce nelze přičítat pouze k tíži žalobkyně, bylo-li prokázáno, že zůstavitelka sama k této situaci významně přispěla (k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2012, sp. zn. [21 Cdo 3329/2010](#)).

34. Dovolací soud souhlasí i s názorem odvolacího soudu, že nebyly splněny ani další podmínky naplnění důvodu vydědění žalobkyně pro neposkytnutí pomoci zůstavitelce, zejména již proto, že se nejednalo o situaci, kdy o základní životní potřeby zůstavitelky nebylo postaráno jinak. V posuzované věci zůstavitelka zjevně nebyla v životní situaci, kdy by se ocitla bez potřebné pomoci (měla dostatek peněžních prostředků a zabezpečené bydlení v Rezidenci RoSa Kobyličky s. r. o.), nejprve se o ni staral manžel, po jeho úmrtí vnučka K. a posléze žalovaný. V neposlední řadě nelze dospět ani k tomu, že by žalobkyně (invalidní důchodkyně) měla reálnou možnost zůstavitelce potřebnou pomoc osobně poskytnout. Těžko lze vyžadovat po potomku, který bydlí a pracuje daleko od svého předka, aby s ním pravidelně jezdil za lékařem, na nákupy apod. I když takový potomek může tyto potřeby zajistit i jiným způsobem, nelze mu to v předmětné věci přičítat k tíži, neboť zůstavitelka pomoc žalobkyně (objektivně) nepotřebovala, bylo-li o ni postaráno (tak, že nevyhledávala jinou pomoc) [k tomu srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2021, sp. zn. [24 Cdo 2440/2021](#)]. Jak již uvedl i odvolací soud, žalobkyni bránily i další objektivní důvody v tom, aby se starala o zůstavitelku více, jednak její psychické onemocnění, které se projevilo po smrti jejího manžela, jednak okolnost, že od roku 2010 bydlí mimo XY (bod 14. odůvodnění), v XY vzdáleném od XY cca 180 km.

35. Dovolací soud rovněž nesdílí přesvědčení dovolatele o „nesprávně rozloženém důkazním břemeni“, které by mělo vyplývat z odůvodnění rozhodnutí soudů nižších stupňů a z průběhu dokazování, konkrétně „že snad mělo být na dovolateli, aby tvrdil, vysvětloval a prokazoval obsah listiny o vydědění nebo aby prokazoval, že zůstavitelka stála o kontakt se žalobkyní“. Přitom o tom, že dědické právo žalobkyně bylo od počátku považováno za slabší, svědčí (mimo jiné) již samotný odkaz dědického soudu k podání žaloby učiněný usnesením ze dne 30. 1. 2020, č.j. 20 D 784/2019-79, podle jehož odůvodnění se dědické právo pozůstalé dcery jeví se zřetelem k okolnostem případu jako méně pravděpodobné a v souladu se kterým byla také žaloba v předmětném sporném řízení žalobkyní podána (a řízení o určení dědického práva žalobkyně tak bylo i nadále vedeno).

36. Vznášeli-li pak dovolatel v této souvislosti také námitku „selektivního“ dokazování soudy (ohledně zjištění skutkového stavu především na základě výpovědí rodinných příslušníků žalobkyně), dovolací soud připomíná, že dovolacím důvodem podle § 241a odst. 3 o. s. ř. lze napadnout výsledek činnosti soudu při hodnocení důkazů, na jehož nesprávnost lze usuzovat – jak vyplývá ze zásady volného hodnocení důkazů – jen ze způsobu, jak k němu soud dospěl. Nelze-li soudu v tomto směru vytknout žádné pochybení, není možné ani polemizovat s jeho skutkovými závěry. Soud prvního stupně i soud

odvolací v odůvodnění svých rozsudků jasně (byť z pohledu dovolatele „nedostatečně“ a navíc „vnitřně rozporně“) vyložily, jakými úvahami byly vedeny při hodnocení důkazů. Nad rámec již řečeného z obsahu spisu vyplývá, že soud prvního stupně přistupoval příkladmo k výpovědím účastníků řízení „toliko k dokreslení situace, kterou předestřeli již vyslechnutí svědci“, včetně E. V., M. K. a M. V., a že si byl vědom toho, že „tyto mají velmi omezenou důkazní hodnotu“. Z obsahu spisu se dále podává, že odvolací soud rovněž dospěl k tomu, že soud prvního stupně byť „stručně“, avšak „jasně“ vyložil, z jakých skutkových zjištění vycházel, „podrobně“ věc posoudil po právní stránce, a jeho rozhodnutí je proto přezkoumatelné. Dovolací soud s řečeným souhlasí a dodává, že vzhledem k uvedenému tedy skutkové hodnocení soudů obou stupňů nelze označit ani za vnitřně rozporné. K problematice implicitně namítané nepřezkoumatelnosti Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2543/2011](#), uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 100, ročník 2013, vyložil, že měřítkem toho, zda rozhodnutí soudu prvního stupně je či není přezkoumatelné, nejsou požadavky odvolacího soudu na náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, ale především zájem účastníků řízení na tom, aby mohli náležitě použít v odvolání proti tomuto rozhodnutí odvolací důvody. I když rozhodnutí soudu prvního stupně nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly podle obsahu odvolání – na újmu uplatnění práv dovolatele. Obdobně pak lze říci, že i když rozhodnutí odvolacího soudu nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu dovolání – na újmu uplatnění práv dovolatele.

37. Nejvyšší soud nemůže přisvědčit dovolateli ani v tom, že „nedostatečným odůvodněním rozhodnutí obecných soudů“ bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces. Jak bylo vyloženo výše, odvolací soud nerozhodl v rozporu s označenými rozhodnutími Nejvyššího soudu, přičemž existenci základních práv nelze vykládat tak, že má konkrétní účastník právo na určitý výsledek řízení. Právo na spravedlivý proces nelze interpretovat jako právo na úspěch ve věci.

38. Z uvedeného vyplývá, že závěry soudů obou stupňů v otázce, zda byly naplněny důvody vydědění žalobkyně zůstavitelkou, jsou správné (souladné s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu).

39. Je-li závěť ve prospěch žalovaného platná, avšak žalobkyně není v posledním porřízení nijak zmíněna, přestože nebyla vyděděna důvodně, spočívá její dědický nárok v právu na povinný díl a lze jej uplatnit v řízení o pozůstalosti, případně (nebylo-li uspokojeno v řízení o pozůstalosti) žalobou nepominutelné dědičky o zaplacení povinného dílu.

40. Protože je rozsudek odvolacího soudu založen na nesprávném právním posouzení věci (v otázce, zda žalovaný je závětním dědicem zůstavitelky), čímž je současně naplněn dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř., a jelikož Nejvyšší soud současně neshledal, že by byly splněny podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí nebo zamítnutí dovolání nebo pro změnu rozsudku odvolacího soudu, nemohl postupovat jinak než rozsudek odvolacího soudu zrušit (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl rozsudek odvolacího soudu zrušen, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i tento rozsudek a věc vrátil soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 8) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá a § 243g odst. 1 věta první o. s. ř.). V dalším řízení jsou soudy obou stupňů vázány vysloveným právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1 věta první ve spojení s § 226 o. s. ř.).